

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

Ἡ Ἑλεμιοσύνη σου, κ. Π. Γεν., ὡς στιχοῦρ-
γμα μου θύμωσε, τί νά σοῦ πῶ, ἕνα παλιό τοῦ
Λάντε, δπου κι' ὁ στιχός:

ἔλεγε, δὲν πρόφθασε νὰ εἰπῇ μ' οὐδὲν!

Ὡς ἰδέα, δὲν μοῦ θύμισε ἀπολύτως τίποτε, ἀφοῦ
αἱ γρίφοντες, δὲν ἐστάθης «τίμια» ἀπέναντί της, παρὰ
μοῦ πῆρες πόζα! Σέχασες διὰ «εὐγενικό ζητιάνο»
καὶ γὰρ Ἑλεμιοσύνη γράφεις, ποῦ μ' ὀλον δι, κατὰ
τὸ στιχοῦ τοῦ ποιητῆ

ἴσως ἢ ἐλπίδα, ἅμα φανῇ, σὲ μάτι ἀπελπισμένο
τὸ κλάμμα γίνεται τραγοῦδι,

ὥστε δὲν δείχνεται, κρύβεται,

σὰ λουλούδι ποὺ ταπεινὸ βαθεῖα στὰ χόρτα ἀνθίζει,
μὰ στὸ γλυκὸ τοῦ ἀνάσσεμα μυροβολοῦν οἱ κάμποι.

Βέβαια Ἡ Ἑλεμιοσύνη δὲν εἶν' ἀπ' τὰ καλ-
λίστα τοῦ Προβελγγίου. Δι' αὐτὸ, καὶ διότι μὲ
τὸν καταληκτικὸν στιχοῦ

τὸν ἐαυτὸ σου, ἀνάξιε δοῦλε, ἐλέησε!

πλησιάζεις λιγάκι τὴν ἰδέα ποὺ διέπει τοὺς «Ζητιά-
νοὺς τῶν παρισίων δρόμων» τοῦ Παπαντωνίου,
ἴσως τοὺς:

Εἰς τὸ γαλάζιο φῶς ποὺ ἔχει γλυκάνει

τὸ σκοτάδι τοῦ δρόμου, θὰ περάσουν

οἱ εὐγενικοὶ ποὺ τραγοῦδοι ζητιάνοι.

Νὰ εἰποῦνε τὸ τραγοῦδι ποὺ μᾶς λένε

πάντα τὴν ὥρα αὐτῇ, κ' οἱ λογιμοὶ μᾶς

ἀκούγοντάς το, ἀπ' τὸ μπαλκόνι, κλαίνε.

Νὰ μᾶς εἰποῦν τὴν ἡσυχὴ ἐλεγεῖα

ποῦ ἔσαν καὶ οὐδὲν φρεσὶν ὁ σάλοιο

τὴν τραγοῦδοῦσαν ὁμορφὴ κυρία.

Ὅπου κατόπι, μὲ τὰ χόρτα, δίχως

κανεὶς νὰ τὸ ἐκνοιάσῃ, σὰν τὴν ἀγάπη,

σὰν τὴν γυναῖκα ἐγέρσας κ' ὁ ἦχος.

Καὶ τότε ἡ βοᾶντες, ποὺ ἀκούονται μὲ

φωνὴς πολλὰ σκυφτῶν σακατεμένων,

τὸν γυρίζουν στὰ τριόστρατα τῆς πόλης!

Τοὺς φτωχοὺς λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὸν ἦχο

ἐλεήστε, ποὺ πρόβαλε ἀπ' τοὺς τάφους

μὲ τὸν παλὸ τοῦ σύντροφο τοῦ στιχοῦ.

Ναί, μοῖρα, πολιστέναχτη τῶν δντων,

τοὺς ἀκούει καὶ ἀργότατα σαλεύουν

τὰ σβυσμένα κεφάλια τῶν γερόντων,

θυμᾶμεν τὴν ἀπειρὴν εὐτυχία

ποτὲ, ποῦ ὁ ἴδιος ἦχος, ὁ ἴδιος στιχός,

γεννοῦσαν τὴν γλυκεῖαν ἀνησυχία

στοὺς κόρφους, καὶ ἡ καρδιά μὲ ἀρουθμο χτύπο

ἀπ' τὰ γέλια φτεροῦνται στὰ δάκρυα

σὰν τὸ ἐλαφρὸ πουλάκι μὲς στὸν κήπο.

Ἐπέρσας ἡ ἀγάπη πεθαμένης,

μὲ τὰ κεῖρά τοῦ πᾶντο τὰ στημένα

σὲ ἀργυρὰ κηροπήγια φωτισμένες.

Μὰ ὁ σκοπὸς ποῦ τις εἶχε συνδένει

δὲ θέλει νὰ πεθάνει καὶ γυρίζει

στὴς πόλεις τὴ βοή νὰ διακονῇ

Τὸ δάκρυ, ποῦ ἡ ψυχὴ μᾶς πάντα ἀφίνει

νὰ στάξῃ ἀπ' τὸ μπαλκόνι, σὲς καθμένες

τὲς παλῆς μελωδίας ἐλεμιοσύνης...

Φάντασμα τραγικὸ τῶν περασμένων

ἔτσι περνᾷ στοὺς δρόμους καὶ πλανᾷσαι

στὴν ἀτέλειτὴ λύπη σου πιστό.

Κι' ὁ ζητιάνος θαρρῶντας πὼς ἐκεῖνος

εἶν' ὁ σκατῆς, πὼς αὐτὸν ἐλεοῦμε,

γυρίζει καὶ μᾶς λέει: εὐχαριστῶ.

Ὅτε «τραγοῦδι» εἶνε «Τὰ

περασμένα» σου, κ. Σ. Ε. Μ.,

ὡς ποίημα: μὴ ἰδέα εἶνε, τὸ

ποῦ μὴ πλαστικὴ ἀλήθεια ρι-

χμένη στὸ χαρτί. Στείλε μου

λαπὸν, καθὼς ὑπόσχεσαι, ποίη-

μα ἢ πεζό, πρωτότυπο ἢ μετά-

φρασ, δι, θέλεις, μὰ νὰ εἶνε...

Τὸ «Εἰς τὸν θάνατον κο-

ραίου», κ. Ν. Πατρ., δὲν ἐ-

πιδέχεται καμμιά σύγκρισιν μὲ

τὸ δὺ σου προηγούμενα: εἶνε

σχεδὸν ἄφογο αὐτὸ — λέγω

«σχεδόν», γιὰτὶ ἔχει ἕνα θεα-

τρικτικὸν τόνο, κάποιον πα-

λαιόμην ρομαντισμό, κι' ἀρκετὰ

σο, σε, ἰα, αο. Μ' αὐτὰ δὲν

εἶνε τίποτε μπρὸς τὴν κακοτυ-

χία ποὺ τοῦμελλε ν' ἀνακαλῇ

στὴ μνήμη «Τὰ δὺ ἀδελφία»

καὶ ν' ἀναγκάζῃ σὲ μὴ τόσο

ἐλαφ παραβολή.

Γενικῶς, βέβαια, ἡ κριτικὴ

δὲν ἐμφανίζεται», κ. Κ. Σωτ.,

μάλιστα ἡ δημιουργικὴ, ἡ

«μεταφορική», δ' π' ὡς γράφεις.

ἔχουμε ὅμως καὶ τὴν λεγο-

μένη τυπικὴ κριτικὴ, κι' αὐτὴν

μπορεῖ νὰ τὴν ἀσκήσῃ κάθε

ἐνθρῶπος μὲ κοινὴ μάθησιν καὶ

κοινὴ νοημοσύνη. Ὅσο γιὰ «τοὺς

κάποιους κανόνες τῆς», αὐτοὺς

δὲν τοὺς εὖρης μόνος σου, μετὰ

τὲς πρώτες δοκιμῆς. Τὸ κάτω-

κάτω, ἔχουμε καὶ κανένα δά-

καλο. Βιβλία σχετικὰ — δὲν γί-

νεται — δὲν ὑπάρχουν, καὶ πολ-

λά ἐγὼ ὅμως δὲν ξέρω, καὶ δὲν

ἔχω παρὰ μόνον τοῦ L. Cel-

lérier: «L' analyse et la cri-

tique». Εἶνε μὴ τεχνικὴ λεμονίδα à la Vien-
noise, τόσο ἀηδιαστικὴ, ὅπου μπορεῖ νὰ φευγατίσῃ
γιὰ πάντα τὸν κριτικὸν πυρετὸν σου — ἐφ' ᾧ καὶ θὰ
σοῦ τὸ «δώριζα εὐχαρίστως!

Τὰ «δωροδοχία», τ' «ἀφροφίλητα» καὶ τὰ τέτοια,
κ. Ν. Παγ., εἶνε λογιωτατικὰ κατασκευάσματα, μὴ
ἔχοντα καμμιά σχέσιν μὲ τὴν δημοτικὴν ἢ μὲ τὴν γλωσ-
σοπλαστικὴν ὁμορφίαν τῶν ἀληθινῶν δημιουργιῶν. Ὅσο
γιὰ τὸ ὀκτάστιχο «Στὸν Παρθενῶνα», εἶνε ἀνάγκη
δηλαδὴ νᾶνε σεληνόφως, κ' ἕνας Ἀπόλλων νὰ «σέρνῃ
νύφες φωτικές» γιὰ νὰ σοῦ φαντάξῃ; Γενικῶς, πολλὸς
ὑποκειμενισμὸς καὶ τέτοια ἀδυναμία ὅπου δὲν γίνεται
φιλολογία. Ὁ «Ἰσαῦ» καὶ καλλίτερο, μὰ γιὰτὶ εἰ-
σαι «βέβηλος» δὲν πολυκατάλαβα.

Κε Φλοῖβε, μὲ συγχωρῆς ποῦ σὲ ὑποπεύμαι,
ἀλλὰ τί νὰ κάμω; μήπως τὸ θέλω; Ἄλλοτε γραπτὰ
σου ἐγὼ δὲν ἔχω πάρει αὐτὰ δὲ ποῦ μοῦ στέλνεις
εἶνε ἀπ' τὴν μὴ μερὶα γεμάτα χτυπητὴς ἀνομοιου-
πίες καὶ φοβερὰ ἀντιγραφικὰ λάθη, κι' ἀπ' τὴν ἄλλῃ
ἀρκετὰ καλὰ. «Τὸ τραγοῦδι τοῦ ψαρά» αἰφνης, ποῦ
θὰν τὸ διπλοῦνέγραφε δ' κ. Δροσίνης; ἀλλὰ καὶ τὸ
«Παράπονο», κ' ἡ «Λιμνοθάλασσα», ὅπου

«συχαίει σὰν τὴν ἐξνοιαστὴν νυφούλα ἕνα νησάκι.

Μεσ' σὲ χαρούζι πάστρικο, σὰ γλάστρα φούντωμένη
μοιάζει, ποῦ βρέχει τ' ἀνθία τῆς μὲ τοῦ νεροῦ τὸ κλάμα.
Τέλος καὶ τὸ πεζὸ «Ὁ Νικολός», κι' αὐτὸ καλο-
δουλεμένο εἶνε. Ἀλλὰ μοῦ γράφεις «πιδὸ ἀντὶ «ποιό»,
«σκωνόνταν» κ' «ἔτρογε» κ' «ἀνακρύριχνε» κ' «εἰθελε»
κτλ. κτλ. (!)

Σ' εὐχαριστῶ καὶ σὲ συγχαίρω, κ. Γ. Ρά. Μὰ τὰ
τελευταῖα σου δὲν μ' ἄρεσαν, παιδί μου, καὶ μὴ ζη-
τᾷς τὸ γιὰτὶ. Κάλιο γράφε ἄλλα, θυμούμενος τῇ
«Μοναξιά», τὸ «Βραδινό»... Ο ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΚΑΠΟΙΕΣ ΩΡΕΣ, ΚΑΠΟΙΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ...

ΤΟ ΧΡΥΣΟ ΠΟΥΛΙ

Ἄλλοι ὀλομόναχοι, ἡρώϊκοι, μὲ μόνῃ συντρο-
φίᾳ τὸν ἐαυτὸν τοὺς ἄλλα ζευγάρια μὲ τὸ στανιὸ
ἀταίριαστο, ἢ καὶ θεληματικὰ ταιριασμένα, μερι-
κοὶ θαρραλέοι, οἱ περισσότεροι φοβισμένοι τρομα-
σμένοι καὶ περιμένοντας πάντα τὸ κακὸ, καὶ σκύ-
βοντας τὸ κεφάλι καὶ ζητιῶντας ἀποκοῦμπι, καὶ
προστασία, καὶ καταφύγιον ἄλλοι ἰσχυροὶ, παντο-
δύναμοι, πλούσιοι ἔτοιμοι γιὰ κάθε ἀγῶνα ἄλλοι
ἀδύναμοι, μὲ τὴν ψυχὴν δεμένην σὲ μὴ κλωστή ἔτοιμη
νὰ σπάσῃ, ὅλοι, ποῖος λίγο, ποῖος πολὺ, στὴν ἰδίαν
θάλασσαν ταξιδεύουμε. ἔχουμε καὶ γαλήνη ἔχουμε
καὶ τρικυμία. Ἀντικρύζουμε γελαστὲς ἀκρογιαλιές,
μὰ καὶ βράχους καταμέλανους. Ἀκούμε κ' ἀηδο-
νιὰν κελαιδισμούς καὶ κορακιῶν κρογμούς.

— Πάει πέρασε κ' αὐτός! Μπήκαμε στὸν ἄλλο.

Κάθε χρόνον τὰ ἴδια. «Ἡ γέννησίς σου Χριστὲ
ὁ Θεὸς ἡμῶν» προχθές, «Ἐν Ἱορδάνῃ βαπτίζομέ-
νου σου Κύριε» σήμερον... Κ' ἔπειτα; Χαιρετᾶμε
καὶ τὸν σεβαστὸν μᾶς Ἀγ. Βασίλειον.

Μπήκαμε στὸν μόλο λέω! Καὶ τί βγαίνει μ' αὐτό!
Μήπως θὰ σταματήσῃ τὸ ταξεῖδι; Μέσα στοῦ Πόν-
του τὴν ἀγριάδα καὶ πότε πότε τὴν γαλήνη, στὴ
σκοτεινιά καὶ στὴν ἀνεμοζάλη, στὴν ἀστροφεγγιά
καὶ στὸ ἄρωμα μιᾶς βραδυᾶς ἀνοιξιᾶτικῆς, στὸ
μούγκρισμα τῶν κυμάτων, ἢ στὸ μεθυσιτικὸ φλοῖ-
σβισμα στὰ πλάγια τοῦ καραβιοῦ μᾶς, πᾶμε ὅλοι
τρομαγμένοι, ἀνήσυχτοι ταξιδιωτῆς. Καπειτάνιος δὲν
ἔγινε κανεὶς ποτέ. Κι' αὐτὸς μὲ τὸ στέμμα στὸ
κεφάλι, κ' ὁ ἄλλος μὲ τὸ ἀχυρένιον καλύβι κ' ὁ
ἕνας μὲ τὰ λόγια τὰ μεγάλα, κ' ὁ ἄλλος μὲ τὸ
πνεῦμα τὸ τρανὸ, πιδόνονται ἀγκαλιασμένοι κ' ἰπτά-
ζονται στὰ μᾶτια ἀναρωτιῶνται ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.
Προσπαθοῦν νὰ πάρουν θάρρος, παρηγοριά νομί-
ζουν δι' αὐτὴν ἀρχίζει νὰ φωτίζῃ γιὰ μὴ στιγμὴν
ἐκεῖ μακριὰ κ' ἔπειτα χαμηλώνουν τὸ κεφάλι
ντροπιασμένοι μπροστὰ στὸ πελώριον αἶνιγμα.

Τίποτε δὲ βλέπουμε. Κ' ἐκεῖνο ξεγέλασμα καὶ
τ' ἄλλο ἀπάτη, καὶ τὸ τρίτο ὁπτασία μιᾶς στιγ-
μῆς, καὶ συννεφάκι ποὺ διαλύεται καὶ καπνὸς ποὺ
παῖν ψηλὰ καὶ σβνέται μὲ σπῆδες ἀνάλαφρες ποὺ
τρεμοσβύνουν.

Κι' ὅμως μέσα στὸ ἄσκοπο, ἀνεξήγητο, κ' ἄξε-
διάλυτο αὐτὸ ταξεῖδι τριγυρίζει ψηλὰ κ' ἀπὸ πάνω
μᾶς ἕνα μικρὸ αἶνιγμα ὁ ἀπιαστό, ἕνα ἀσήμαντο
καὶ τεράστιο μαζὶ πραγματάκι, ἕνας ἀέρας, ἕνα τί-
ποτε κ' ὅμως τὸ πᾶν ἢ ζωὴ μᾶς, ἢ ὑπαρξίς μᾶς
κ' ὁ λόγος ὁ μοναδικὸς γιὰ νὰ ζοῦμε καὶ νὰ ὑπάρ-
χωμε.

— Πάει κ' αὐτός, πέρασε! Μπήκαμε στὸν ἄλλον!

Νὰ τὴν ἡ σκιά ἐνός πράγματος ποὺ δὲν τὸ γνῶ-
ρισε κανεὶς ποτέ. Σκιά πιστευτὴ καὶ λατρευτὴ γιὰτὶ
εἶνε γόησσα καὶ βασιλίσα καὶ μάγισσα τῶν Παραμυ-
θιῶν. Εἶνε τόσο γλυκεῖα, ἔρχεται τόσο βαθεῖα ἀπὸ
μέσα μᾶς, τόσο ριζωμένη εἶνε μὲ τὸ δυστυχισμένο
«ἐγὼ μᾶς», ὥστε μὲ τὴν λατρεία μᾶς, μὲ τὴν ἀγάπην
μᾶς, μὲ τὸ σφιχτὸ ἀγκάλιασμά μᾶς παίρνει φαν-
ταστικὴ δύναμι, κ' ἀπὸ μικροῦλι πραγματάκι γί-
νεται μεγάλο, τεράστιον, ἀτέραντο κ' ἀμέτρητο, σὰν
τὴν ψυχὴ μᾶς γίγαντας καὶ τέρας ποῦ δὲν τὸ χω-
ρεῖ ὁ κόσμος ὅλος γι' αὐτὸ φτάνει καὶ πέρα ἀπ'
τὸν κόσμον τοῦτον.

Τραβᾷ τὴ λογικὴ καὶ τὴν κομματιάσει! Ἀρπά-
ζει τὰ γεγονότα καὶ τὴν σκληρὴν πραγματικότητά
καὶ τὰ κάνει κουρέλλια! Ὅ,τι δὲν τοῦ ἄρῃσει τὸ
παραλαμβάνει, τὸ θρυμματίζει καὶ τὸ ἐξαφανίζει.

— Μέριασε ἀπὸ δῶ. Ἐγὼ μονάχα θὰ μείνω.

Τὴν ξέρετε τὴν ἐλπίδα; Αὐτὴ εἶνε. Μήπως εἶνε
φωνὴ Θεοῦ. Μήπως εἶνε ὁ ἴδιος; Ἄς ποῦμε πὼς
εἶνε ἕνα δῶρο τοῦ μονάχα, δῶρο ὥραιο, φαντα-
τερό, ἀτίμητο, λαμπρὸ ὅπως ὁ Κόσμος, καὶ ψευ-
τικο ὅπως ὁ Κόσμος.

Δῶρο εἶπαμε! Κι' ἂν δὲ μᾶς
τὸ δίνει θὰ τὸ παίρναμε μό-
νοι μᾶς.

Τὸ πήραμε μόνοι μᾶς καὶ
τοῦ τὸ κλέψαμε.

Θεῖον ὄνειρον αἰθέριο καὶ
γλυκύτατον, μέρα καὶ νύκτα καὶ
κάθε στιγμὴ. Γιατὶ τὸ γιορ-
τάζουμε μὴ μέρῳ μονάχα
ἐπίσημα.

Μέρα δὲ λείπει ἀπὸ πάνω
μᾶς. Πουλὶ πολύχρωμο μὲ τὰ
φτερά καὶ τὰ ποῦπουλα φαν-
ταχτερά, περιτριγυρίζει σὲ
κάθε μαρμαρῆν καρδιά, πλέ-
κει νέους κόσμους, φανταστι-
κοὺς πάλι. Δίνει γλυκεῖα ὑπό-
σχεσι στὸν ἄλλον, δι' ἐκεῖνο
ποῦ ἀγίζει τὰ στήθεα τοῦ δὲν
εἶνε τίποτε: θὰ περάσῃ. Κι'
ἐκεῖνος ποῦ φυλάει παράλυτος
τὸ κρεβάτι κ' ἀντικρύζει ὅτι
τὸ παράθυρό μακριὰ τοὺς προ-
σινισμένους κάμπους, τοῦ χρό-
νου θὰ τρέξῃ ἐκεῖ μέσα. Κι' ὁ
πλούσιος περισσότερα διαμάν-
τια, κ' ὁ σκλάβος τὴ λευτεριά
τοῦ, κ' ὁ τυφλὸς πρὸς τὴν νύκτα,
κ' ὁ χωλὸς νὰ τρέξῃ καὶ νὰ
πηδήσῃ. Κ' ἡ μάννα ποῦ βλέ-
πει τὸ μικρὸ τῆς νὰ ξεφυγᾷ
μπροστὰ τῆς, θὰ πιασθῇ ἀπ'
τὸ χρυσὸ φτερό τῆς καὶ
θὰ πᾶ...

— Δὲν εἶνε ἀλήθεια!

Δὲν εἶνε — αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια!
Ἡ μὴν ἀλήθεια — φωτεινὴ ἀ-
λήθεια, περσινὸ πνεῦμα, παν-
τοτεινὸ πνεῦμα.

Ν. Π. —

ΒΕΛΑΣΚΟΥΕΘ.—Μένιππος (ὁ ἐκ Γαδάρων κυνικός), Αἰώπων (ὁ Φρύξ μυθοποιός).

[Ἀμφότεροι εἰς τὸ Prado τῆς Μαδρίτης]

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΑΘΜΙΑΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΠΡΕΠΗ ΔΑΙΣ· ΑΜΠΕΜΠ

ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΡΥΘΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

Πώς εξηγείται η προσωνυμία της «Ερυθράς» εις μίαν θάλασσαν γαλανή, γλαυκώδη.—Η Μόκκα και ο θρύλος περί του καφέ τόν ὁποῖον δὲν παράγει.—Κάφεα ἡ Ἀβρυσσινιακή.

ΛΟΓΕΙΤΑΙ ΠΑΝΤΟΣ Ο κ. Σ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ, ΑΥΤΟΠΤΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΗΧΘΟΣ

«Όλγα ἀκόμη βήματα καὶ εὐρυσκοθε εἰς τὸ μέσον τῆς «εὐρωπαϊκῆς» συνοικίας, πλησὶν τῆς ἀγορᾶς, ὅπου εἰς σειρὰν καὶ εἰς ἡμικύκλιον ἐγείρονται κομψά, λιθόκτιστα, μονόροφα καὶ διώροφα, εὐρωπαϊζόντα καὶ νοικοκυρεμένα σπιτία καὶ κατοσθήματα, με χρωματισμένας θύρας καὶ υελοφράκτα παράθυρα, με τοιχοστρώμενα, καὶ ὄχι χορτοκεπέεις ὁδοφάς. Οἱ «εὐρωπαϊκοὶ» ἐνοικοὶ τῶν ἀκούουν εἰς τὰ ὀνόματα Σουρβῆς, Λιβαρῆτος, Καρβαδίας, Ἰουαννίδης, Μανωλάκης, Παπαδόπουλος, Ρουσος, Ἀντωνόπουλος, Κατριβάνος, Μυριαλῆς, Παπανικολάου, Ζερμινίης. Ἀρμαζόπουλος, Κορτέσης, Μαλαμάκης, Μαυρίκος καὶ 30 ἀκόμη ἄλλα ἑλληνικά ὀνόματα—μὲν ἄρρηνων, διότι ἀκόμη οὐδεμία ἑλληνὶς ἔχει ἑλθῆ—καθῶς καὶ ὀλίγα ἀρμενικά. Ἡ χαροποιόσα ἐμφανισὶς τῶν ἀλλασοῦν τὴν ἀφρικανικὴν σκηνόθεσιν καὶ παρουσιάζει πάλιν τὸ ἥρεμον καὶ φαίδρον χρώμα ἑλληνικῆς συνοικίας, ἀπὸ κάποιο ἀθηναϊκώτατον καρενάριον τῆς ὁποίας—προικισμένη καὶ με σπαρτιστήριον—ἀκούονται οἱ γλυκεῖς ἤχοι ἐνὸς ἑλληνικοῦ ἔσχατος τῆς ζενιτεῖας, «ἐξομένου» ὑπὸ...φωνογραφικῆς πλάκας!

Ἐδὼ πληροφοροῦμεθα ὅτι, ἐκτὸς τοῦ προσωπικοῦ τῶν πρεσβείων Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας καὶ Ἱταλίας—ἡ Ἑλλάς ἐπιστομὴς δὲν ὑπάρχει (ὁμιλοῦμεν πάντοτε διὰ τὸ 1906) οὐδεὶς ἔμπορος εὐρωπαῖος ἠδυνήθη ἀκόμη νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν Ἀδὲς Ἀμπεμπαν, ὅτὶ τὸ ἐξαγωγικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς χώρας εἶνε ἐξ ὀλοκληροῦ εἰς γεῖρας τῶν Ἑλλήνων, διὸ βλαστὰς ἐργολαβίας ἐπιστεύεται ἡ αὐτὴ εἰς Ἑλλήνας ἀρχιτέκτονες, ὅτι διάφορα σοβαρά προνόμια—αἱ ἐπὶ τῶν ὁποίων αἰτήσεις γένων ἀπερρίφθησαν—δίδονται κατὰ προτίμησιν εἰς ὁμογενεῖς, ὅτι ὁ ἐπιστομὴς διεργηγὺς τῶν ἀνακτόρων, ἔχων καὶ τὸν τίτλον ἰδιαιτέρου γραμματέως τοῦ αυτοκράτορος, εἶνε Ἑλληγ, ο κ. Ἀθαν. Σουρβῆς, διὸ ἐνὸς τῶν ἀνακτόρων ἐγένετο ἐγκατάστασις καλλιτεχνικοῦ ἐργαστηρίου ζωγραφικῆς, τὸ ὁποῖον ἐπισκεπτόνται καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ποζάρουν με οικειότητα ὁ Αὐτοκράτωρ, ἡ Αὐτοκράτειρα καὶ οἱ ἀνώτεροι βαρμιοχοί, διὸ ὁ εὐνοῦσμος ζωγράφος τοῦ εἶνε καὶ αὐτὸς ἑλληγ, διὸ πῶθος διακρίθῃ τὸν Αὐτοκράτορος εἶνε νὰ ἐξιδούῃ εἰς τὸ ἔξωτικόν, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Πανάγιον Ἱερόν καὶ τὰς Ἀθήνας κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ἀλλ' ἄς ἐπανελθῶμεν εἰς τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1915 τὴν 18ην τοῦ ὁποῖου ἐγκατελείπομεν τὸ Ἀδεν, ὅπου ἐσταθμεύσαμεν ἐπὶ 24 ὥρας.

Μετὰ ἐννέα ὥρων πλοῦν διηρχόμεθα τὰ στενά Μπάμπ-ἑλ-Μαντέμπ (μεταξὺ Περὶμ καὶ Ἀραβίας). Τὸ ἀραβικὸν αὐτὸ ὄνομα σημαίνει «Πύλη τοῦ κλαυθμόνου». Ὅστις εἶχε τὴν τύχην νὰ διέλθῃ τὰ στενά αὐτὰ κατὰ τὴν περίοδον τῶν Μουσόνων ἡ Μανουσῶν (ἀπὸ τὸν μῆνα Ἰουνίου μέχρι Σεπτεμβρίου) κα' ἐγνώρισε τὴν ἄδυσαν τῶν πελωρίων κυμάτων τοῦ Ἰνδικοῦ Ὀκεανοῦ διακαλοῦν τοὺς ναυτιλλομένους Ἀραβας, οἱ ὁποῖοι τὰ ὀνόμασαν μετὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Ἀπὸ τὰ στενά «Μπάμπ-ἑλ-Μαντέμπ» ἀρχεται ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα, τῆς ὁποίας τὸ μήκος μέγιστον, ὅπου καὶ διαφύονται ἀπὸ τὴν προκατάληψιν ὅτι θὰ ἀντικρύσῃ μίαν παράδοξον θάλασσαν, ἀν ὄχι κόκκινην ὡς αἷμα ἢ φωτιὰ, ἀν ὄχι βερμυλὶν ἢ γκρενὰ, φρεῖ, ἢ τριανταφυλλένιαν, τοῦλάχιστον με κάποιαν ὑπερπύρον ἀπόχρωσιν δικαιολογοῦσαν τὸ ὄνομα τῆς. Ἡ διάφωσις τῆς ἐλπίδος αὐτῆς εἶτε ὁμοία με ἐκείνην, πού ὑφίσταται, ὅστις φαντάζεται νὰ ἴδῃ μέλαιναν ἢ μελαχροινήν τὴν «Μαύρην Θάλασσαν». Ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα εἰς μερικὰς στιγμὰς εἶνε ὅσον γαλανὴ καὶ ἀφροεῖσα ὥστε θὰ ἡμπορούσε νὰ τὴν περιγράψῃ κανεὶς ὡς «γαλανὴν αἰγυλὴν γελῶντα γάλα-ὄλον». Τὸ βασιάνον εἶνε διὸ ἡ Ἐρυθρὰ θὰ ἐγίνετο κόκκινη ἀπὸ ἀγανάκτισιν, ἀν ἦτο δυνατόν νὰ πληροφορηθῇ διὰ τὰ φεῦδῃ πού ἔχουν γραφῇ ἀπὸ ἀρχαίους περιηγητὰς καὶ γεωγράφους διὰ τὸ ἀνυπαρκτὸν φαινόμενον τῆς. Μεταξὺ τῶν ἀπείρων εἰκασίῶν φέρεται ὡς πιθανώτερος νοῦς τῆς κάποιος βασιλεῦς ἢ ἡρώς ὀνομαζόμενος Ἐρυθρός, ὅστις, λέγει, τὴν διέβη πρώτος καὶ τοῦ ὁποῖου ὄνομα τὸ ὄνομα δὲν εἶχε καμμίαν σχέσιν με τὴν κόκκινην ὥρα, ὥστε νὰ κοκκινίῃ τὰ νερά!

Τώρα ἀν ἐρωτήσῃτε καὶ ἐμὲ, ὡς περιηγητὴν τῶν θρυλικῶν αὐτῶν μερῶν, διὰ τὴν αἰτίαν πού ἐπατίσθη ἡ θάλασσα αὕτη «Ἐρυθρὰ», θὰ σὰς ἀπαντήσω χωρὶς νὰ θέλω νὰ διασαρστήσω τὸν ἀειμνήστου ἥρωα Ἐρυθρόν, διὸ ἡ ὀνομασία θὰ ὀφείλεται μάλλον εἰς κάποιον διαβατικόν, ὁποῖος ἔτυχε νὰ ἴδῃ ἐν μέσῳ τῶν παραλίῶν τῆς κοκκινισμένην ἀπὸ κοκκινόχρωμα, ὅπου ἐκείνου τῆς νησίδος Ὀρμού, πού ἐγνωρίσαμεν, καὶ ἐξ οὗ ἐφαντάσθη διὸ ἐλὴ ἡ θάλασσα ἦτο τοῦ ἰδίου χρώματος. Ἰσως μάλιστα ἡ σατανικὴ ἐκείνην ἰδέαν, νὰ εἶνε ἡ μόνη ἀφορμὴ καὶ τοῦ ἐν λόγῳ σκανδάλου, διότι οἱ ἀρχαῖοι γεωγράφοι ὀνομάζον «Ἐρυθρὰν θάλασσαν» ὄχι τὸσον αὐτὴν, πού σήμερον διασχίζομεν, διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς Ἀίγυπτον, (τὴν ὁποίαν ὀνόμαζον Ἀραβίαν) ἀλλὰ τὸν Περσικόν Κόλπον, ἀκριβῶς ἐκείνον εἰς τὸν ὁποῖον κείται ἡ κοκκινώχρωμος νησὶς Ὀρμού. Τολμᾷ ἀκόμη νὰ ὀνόμαζον ἀνέλογον ἐξήγησιν καὶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς «κόκκινης μελίας», μέγιστον τῆς ὁποίας ἐπρόκειτο νὰ ἐκδιώξωμεν τὸν Τοῦρκον, τῆς καιμένης, κατὰ μίαν παράδοξον, εἰς αὐτὰ τὰ μέρη καὶ ἡ ὁποία, ἀν εἶχε κόκκινη μελὴ, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶχε καὶ κόκκιναν φύλλα καὶ κόκκινους κλάδους. Κάποιος κόκκινος κοινωρτὴς, ὅμοιος με ἐκείνον πού μὰς εἶχε φτιασιδύσῃ τὰ πρόσωπα, θὰ τὴν ἐκοκκίνισεν, διὰ νὰ γίνῃ μάλλον εὐδαίμονος ὁ «ἐντικειμενικὸς σκοπός» τῆς φύλης.

Πάσαντες βορείως τὸ Περὶμ καὶ ὄχι μακρὰν τῆς Ἀραβικῆς ἀκτῆς διακρίνομεν, μετὰ δύο καὶ ἡμίσην ὥραν, τὰς λευκάσους οἰκίας καὶ τοὺς πτωχοὺς παραλαιωμένους **μυναρῆδες** ἐνὸς παραλλίου χωρίου, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὡς ἐγκαταλελειμμένον.

Δὲν θὰ ἤξετε τὸν ὁπὸν νὰ μὰς ἀπασχολήσῃ, διότι δὲν εἶχε τίποτε τὸ ἐξαιρετικόν ἀπὸ τὰ κοινὰ ἀραβικά χωρία, ἐὰν δὲν μὰς ἐξάρνῃ τὸ ἐκασομένον ἀνὰ τὴν ὑψηλὴν ὀνόματι. Ἦτο ἡ **Μόκκα ἢ Μόχα**, ὁ λιμὴν ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξήγετο ἄλλοτε καὶ διέμετο εἰς τὰ δύο ἡμισφαίρια ὁ περίφημος καφὲς τῆς Ἑμενίας, λιμὴν ὁ ὁποῖος παρήγαγε καὶ ἐνεκρύθη, ἀφ' οὗ τὴν θέσιν του ἔλαβεν ἡ βορειότερον κειμένη **Χοδείδα**, ὅς πλησιεστέρα πρὸς τὴν ὑψηλὴν καφεεπαραγωγὴν ἐνδοχώραν καὶ τὴν πρωτεύουσιν τῆς Ἑμενίας τὴν Σάνναν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀπέχει 130 μίλλια.

Ἡ ἐρημιώδεια Μόκκα, καίτοι ἔχασε τὸ ἐμπορικὸν καὶ ἄλλο σφῆγος τῆς, δὲν ἐστερήθη τῆς παγκοσμίου φήμης, τὴν ὁποίαν, ἐννοεῖται, δὲν ἔζηε, διότι εἶς τὴν ἰδέαν δὲν ἐβῆν ποτε ὅτις ἐν καφεδεδενδρῶν πάντοτε ἐχρησίμευον ὡς ἡ ἀποβόθρα καὶ μόνον τῆς φορτώσεως τοῦ καφέ, συγκομιζόμενον καὶ μεταφερο-

Προσωπογραφία κυρίας [Ἰδὲ τοῦ Ντεβενάσιρ-Λονδίνου]

μέμου ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν. Ὡς τὸσον μετὰ τὴν ἡμετέραν ὀνομασίαν τῆς ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ ἐξάγεται ὁ ὑμενικὸς καφὲς, ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς Χοδείδας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀδεν. Εἰς τὸν τελευταῖον μάλιστα φορτώνεται καὶ ὁ ἀρωματωδὲς καφὲς τῆς **Χαρόδος**, ὁ ὁποῖος ἐξ Ἀβρυσσινίας ἀποστέλλεται εἰς Ἀδεν ὑπὸ διαμετακόμισιν, διὰ νὰ ἐξαχθῇ κατόπιν με τὴν περιζήτητον ἐτικέταν «**Καφὲ Μόκκα**». Πολλὰ πράγματα εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν ἔχουν μόνον τὸ ὄνομα, ἐνῶ ἄλλα ἔχουν τὴν χάριν.

*

Πρὶν προσθέσω μίαν ἄλλην ἀποκαλυπτικὴν πληροφορίαν περὶ τοῦ ἀραβικοῦ καφέ, εἶνε ἀνάγκη νὰ προσέχω μὴ εἶναι ἀσθμία τῆς ἡλιουσίας, πού θὰ κυρεῖται τοὺς θεριακλῆδες θαμῶνας τῶν καφεπνέων, λόγῳ τῆς μεταβάσεώς μου εἰς τὴν πατρίδα τοῦ καλλιτέρου καφέ τοῦ κόσμου, ὅπου, ὑποτίθεται, διὸ εὐρίσκεται τὸ γνησιώτερον ἀρωματωδὲς μαῖορον ρόφημα, ὁ καυκαλιώτερος «βαρὺ γλυκὸς» διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Σουρῆς ἔλεγεν δι:

«κάθε μιά του σουφιζὺ ἦτο μιά ψηλὴ ἰδέα».

ὁ καφὲς ἐκείνου πού τὸνόνει τὸ πνεῦμα, εὐφραίνει τὴν ψυχὴν καὶ καθιστᾷ νηφάλιον καὶ εὐδαίμονος τὸν μαχμορλῆ καὶ τὸν περιλυττον. Λοιπὸν εἰς τὰ ἀραβικά καφεπνέα τῆς Ἑμενίας, ὅπου καταπαύει κανεὶς με τὴν ἰδέαν νὰ εὐρῇ τὸ ποθούμενον ἀνθρώπου, ὁ ἀρωματωδὲς «βαρὺ γλυκὸς», οὗτε «μὲ ἔλγιν», οὗτε «ἐλαρῶν» ἢ μέτρον ἢ σκέτον ἀπὸ ἐκείνου πού παραγγέλλεται ἀναμένον μετὰ προσφάτως τὰ καφάρια εἰς τὰ σπλόντα ἐπὶ δισκου ἐφρησμένα—πορταῖα με καθάρη γονδράχαιλα μικρὰ φλυτζάνια. Ὁ ἡμενιὴς καφεπνέων, χωρὶς νὰ σὰς ἐρωτήσῃ «πὸς τὸν πίνετε», θ' ἀνοίξῃ τὴν βρύση ἐνὸς ἐπὶ τῆς πυλῆς μικροῦ λέρητος καὶ θὰ πληρῇσῃ ποτήριον ὕδατος ἢ μετὰλλινον με ἐν ὑψάωνδον ρόφημα, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ριθῇ, ἀν θέλετε, ὀλίγην ἑλκασίαν καὶ θὰ σὰς τὸ προσφέρῃ με μίαν εὐχὴν ἀπὸ τὸ Κοράνιον. Ἐκείνην λάθος, τὸ λέγετε, δὲν ἐξήγησα τίττον, παροκμήλον, τίλιον, χαμομήλι-ἢ κανέλλα, (διότι τὸ ρόφημα ὀνομάζεται με ὅλα αὐτὰ), ἀλλὰ «καφὲς». Μάλιστα, κύριε, τοιοῦτον σὰς ἐσεβρίσκει, ἀπαντᾷ με κάποιαν ἀπορίαν, καὶ διὰ νὰ σὰς πείσῃ προσωπικῶς ἐν σκεπτικῶν πλῆρες ἑρῶν λεπτῶν φλοιδῶν, τοὺς ὁποῖους ὀνομάζει γκφέφελ (ἴσως ἐκ τῆς ἑλληνικῆς λέξεως κέλευρος) ἀπὸ τὴν βρῶσιν τῶν ὁποίων παροχῆτῃ τὸ ρόφημα. Εἶνε οἱ περιενδύοντες τοὺς διδόμενους κόκκους τοῦ καφέ φλοῖδοι, ὅταν συλλέγονται ἀπὸ τὰ καφεδενδρά. Οἱ κόκκοι τοῦ καφέ ἐντὸς τοῦ ἐρυθροπυπο φλοῖδων, πρὶν καταστοῦν ἑτοιμοὶ πρὸς συγκομιδὴν, ὁμοῖον πρὸς κεράσια καὶ εἰς τὴν γευσὴν εἶνε γλυκεῖς. Οἱ ἑρῶι καρποὶ μετὰ τὴν συγκομιδὴν τρέφονται με μολύπτες καὶ κοκκινίζονται διὰ νὰ καθαρῶσιν ἀπὸ τὰ γκφέφελ.

Ἀν λοιπὸν δὲν βιάσθε καὶ θέλετε «κατακλιθεῖτε καφὲς», πρέπει νὰ περιμένητε—ἀλλοιμῶν σὰς ἀνταξιδεύοντες εἰς τὴν ἀνατολήν, δὲν ἔχετε ὑπομονὴν Ἰωβ—διὰ νὰ μεταβῇ ὁ καφεπνέος εἰς τὴν ἀγορὴν, νὰ ἀγοράσῃ ὀλίγον καφὲ ἐδικῶς διὰ σὰς, νὰ τὸν καθάρσῃ, νὰ τὸν φρυγανίσῃ, νὰ τὸν ἀλέσῃ ἢ τὸν κοπνίσῃ καὶ τέλος νὰ τὸν ψήσῃ κατὰ τὴν ἀρεσκίαν σὰς ἄλλους φεύγτες ἀπὸ τὴν Χοδείδα, τὸν σιτοβολῶνα τοῦ ὑμενικοῦ καφέ, χωρὶς ν' ἀξιώθῃτε νὰ δοκιμάσῃτε μὴτε μίαν «ρουφιζὺ» ἐνὸς «βαρὺ γλυκὸς»!

Πάντως δὲν εἶνε, ὡς νομίζεται, ἡ Ἑμενία πατρίς τοῦ καφέ. τὸν ὁποῖον ἐξάγει κατὰ χιλιάδας καμμοφορτίων (εἰς σάκκους τῶν 80 κοιλῶν), ἡ ἔξῃ τὸν ὁποῖον ὑπολογίζεται εἰς 250 χιλιάδας ἑλρας Ἀγγλίας κατ' ἔτος. Πατρίς τοῦ ἀραβικοῦ καφέ εἶνε ἡ Ἀβρυσσινία καὶ ἐδικῶς ἡ Ν.Δ. ἐπαρχία τῆς **Κάφεα**, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔλκει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ καὶ τοῦ καφεδενδρῶ εἰς ἀγρίαν κατὰστασιν ἀποτελοῦν ἀτελείωτος δάση.

Οἱ Ἀβρυσσινιοὶ καὶ οἱ Ἀσάβες χρησιμοποιοῦν τὴν παλαιὰν ὀνομασίαν «μποῦν», μετὰ τὴν ὁποίαν ὀνομάζεται ὁ καφὲς πρὶν μεταφυτεθῇ ἀπὸ τὴν Ἀβρυσσινίαν εἰς τὴν Ἑμενίαν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀβράχα (530 π.Χ.), ὅστις εἶχε καταλάβῃ τὴν Εὐδαίμονα Ἀραβίαν καὶ ἐγκαθιδρύσῃ εἰς τὴν Σάνναν (ὅπου ἐκτετατὴ καὶ χριστιανικὴν ὥραν ἐκκλησίαν, τὸ σήμερινόν τέμενος Μασζίδ).

Αἱ κλιματολογικαὶ συνθήκαι τῆς Ἑμενίας ἠνέκουν τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀβρυσσινιακοῦ καφέ τὸσον, ὥστε ὁ υἱὸς καφὲς νὰ ἐπισκιάσῃ τὸν πατέρα. Ὁ τελευταῖος ἠγνοήθη ὑπὸ τοῦ κόσμου εἰς τὰ ἀραβικὰ μέρη καὶ μολὶς πρὸ 20—25 ἐτῶν ἀναεῖρητῃ ὑπὸ τῶν ἐμπροσθέντων εἰς τὴν χώραν τοῦ Μενελικ ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι πρῶτον ἤρχισαν νὰ τὸν ἀποστελλοῦν εἰς τὴν Ἑμενίαν, ὅπου, ὅπως πρῶτον ἀνεκάλυψαν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν τὰ καουτσούκια καὶ τὸ μετὰλλον μουκιά. Οἱ ἀρχαῖοι περιηγητὰ καὶ ζωγράφοι, οἱ ὁποῖοι μὰς ἀπαρτίσθησαν τὴν πλούσια προϊόντα τῆς εὐλογημένης αὐτῆς ἀραβικῆς λιωρῆδος, τῆς πατρίδος τοῦ λιβανουτοῦ, τῆς σμύνης, τῆς κασίας, τοῦ κινανωμῶμου, τοῦ λαδάων καὶ τοῦ βαλνιμου, καὶ τὴν ὁποίαν διὰ ταῦτα ὀνόμαζον «**Εὐδαίμονα**» δὲν μὰς λέγουν τίποτε περὶ κατὰκλιθεῖσιν ἡμερῶν ὁ καφὲς ἀποτελεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑμενίας, εὐρισκόμενον κατὰ μέγα μέρος εἰς γεῖρας ἑλλήνων.

ΕΒΡΑΪΚΗ ΘΕΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΣΙΑΛΩΜ ΑΛΕΪΧΕΜ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ ΤΩΝ ΚΑΘΙΕΛΗΤΩΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΥΠΟ ΓΙΩΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ

«Οἱ δὲν κατάφερον ὁ περίφημος ντότωρ Τάνερ, τὸ καθόρθον ὁ Χαίμ Χαϊκάν—ἐνας φουκαρὰς καὶ κακομοιραμένος ἑβραῖος, γέννημα καὶ θεῖμα τῆς πεπιστώτης καὶ κατσοφισμένης Καθιελήφρας. Ὁλίως ὁληθὴ δ' ὁ τράνος ντότωρ Τάνερ νὰ δειγῇ ὅλον τὸν κόσμον πὸς μορθεῖ ὁ ἀνθρώπος νὰ μὴ βάλῃ τροφὴν στὸ στόμα του σαράντα μέρες χωρὶς νὰ πεινῇ μὴ εἶα πὸν δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσῃ παρὰ ἑκοὶ ὁγδοὺ μονάχα. Κ' ἤθελε παραδόσει, ὠρισμένως, τὸ πνεῦμα του στὸν ὕψιστον ἀν δὲν τοῦ σταλάζαν οἱ γαστροὶ σταγόνες νερὸ μὲς! στὸ στόμα καὶ ἂν δὲν ἔβρισκον τὴν ἀπορρογνόμενη κοιλία του με κομματάκια πῶγ, καὶ ἂν δὲν τὸν ἐπισκεπτόντοιν ἀπὸ τὴν μεσημερίαν καὶ βράδυ. Ἐτοὶ κατωθώσανε νὰ τὸν στείλουν στὰ ποδῖα του—μὲ γλίπα δυὸ βασάνια...»

Μὰ ὁ Χαίμ Χαϊκάν τὸν δὲν ἐμπόδισεν οὐδὲς Καθιελήφρας, πόσο κορυφαῖο μορθεῖ νὰ ἦν ὁ ἀνθρώπος γὰρ νὰ νηστεύῃ πῶτερον καὶ πῶτερον ἀνθρώπων. Ἡβρία ἡ νηστεία του δὲν εἶταν ἀδύνατον, τὴν μὴ μὲρα μετὰ τὴν ἄλλη! παρὰ νηστεία μετὰ διαλείμματα ὡποῦν στὸ τέλος τῆς χρονιάς ἀνέβαινε ὁ ἀγιώδης ὁ ἐκάτο μέρητῳ καὶ παρατάτω. Καὶ νηστεία παραμυθική, ὄχι ἀσπία! Νηστεία δίχως σταγόνες νερὸ, δίχως καμμάτια πῶγ καὶ τὰ ῥεῖα.

Ὁ Χαίμ Χαϊκάν ἀνάγκας τὸν ἐαυτοῦ τὸν νὰ μὴν πρῶν, μὴτε νὰ πῇ τίποτε ὀλόκληρον μέρητῳ, ἀλλὰ καίτοι ἐκκοιτῶντες ὄρες. Κι οὕτε γιαιτοῖ τοῦ παραστέκονταν, οὕτε κανεὶς φύλαγε τὴν ζωὴν του, οὕτε κανεὶς τὸν ἐστηλοκοποῖσε. Κανεὶς κὰν δὲν τὸν μυροζῶνε πὸς νηστεύει κανεὶς!

«Μὲ τί τροπὸ;» θὰ μ' ἐρωτήσετε.

Ὁ Χαίμ Χαϊκάν, ματάκια μου, εἶνε σὰν τ' ἄλλα τοῦ ἐλδέρητος τῆς Καθιελήφρας, ἀπέναντος, κακομοιραμένος καὶ πολυτέκνος—κι' ἀπὸ δαῖτα, διηλ. ἀπ' τὰ τέκνα του, ἔξοκονοῖ τὴν μουκία του.

Τὰ περισσότερα παῖδά του, εἶνε κοριττὰ. Καὶ δουλεύουν στὸ ἐργαστάσιον, ὅπου σερβίρουν τσιγάρα καὶ πληθύνονται πότε ἐνα τάλιτρο, πότε μισό.

Μὰ εἶα πὸς καὶ αὐτὸ τὸ μοναδικὸ ἔσοδον δὲν εἶνε κατὰ μέρα. Ἀραίρετε παρακαλῶ τὰ Σάββατα, ἀραίρετε καὶ τὴς ἐπισήμες ἡμέρας ὁρίσας—(ἂν τίς ἀκόμη κ' ἡ ἀποκαμψὴ Καθιελήφρας ἀξιώσῃ νὰ ἦν ἡμέρας ὁρίσας).

Μὲ τὸ ποσὸ λοιπὸν αὐτὸ πρέπει νὰ πληρωθῇ τὸ πῶγ τοῦ σπιτιοῦ, ὁδηγῶν μὴ γονίτσα θεοσκοπτεῖν, γιαιτὴ ἡγάδα σὲ κάποιο ὑπόγειον. Μὲ τὸ ἴδιο ποσὸν πρέπει νὰ νηστεύῃ καὶ νὰ ποδηθῶν τὰ παῖδά. (Τὴ καὶ μοῖρα πού ἔχουν καὶ αὐτὰ τὰ παυτοῦσι! Ἀνὸ νηγὲς νὰ ποδηθῶνται μ' ἐνα τσιγάρο μπιστοῦς...) Μὲ τὸ ἴδιο ποσὸν πρέπει ν' ἀγοράσῃ καὶ ὁ ζαῖρες τοῦ σπιτιοῦ. Ὁ Θεὸς νὰ τὸν κἀμν ζαῖρε! Ἐνα ἔσρο-κῆμματο μαῖορον φῶμι, ἀφῶνον νερὸ μετὰ τὴν τελεσθεδῶνα κατὰ, καὶ γὰρ τὴν ποικιλία τοῦ φαγητοῦ καμὶ μὴ οὐρίσα μπακαλάου πού ἀλλάζει τὸ σημεῖον καὶ νοστιμίζει τὸ λίγο αἷμα τοῦ κορμιοῦ.

Μολὶς ὑφῶναι ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ, ἔρχεται ἡ μῆνα, ἡ γυναικὴ τοῦ Χαίμ Χαϊκάν, καὶ κάνει τὴν διασπορὴν τοῦ ζουμιῦ με μεθιματικὸ ὑπολογισμὸν, λὲς καὶ χωρίζῃ τις μερίδας κανεῖνος ταμιοῦ γλυκίματος.

«Αἱ μετὰ σὰς καὶ τὸ φαί σας!» λέγει ἡ Χαϊκάν, ἡ γυναικὴ τοῦ Χαίμ, ἡ μαρομαρμένη κ' ἡ φιλόστυ, πού ὅλη τὴν νύκτα ἐξεορῆγει καὶ ρομφάζει.

«Καὶ μὴ νὰ μὴν τὰ δι!» λέγει ὁ πατέρας στοχαστικῶς, βλέποντας τὰ παῖδά του νὰ κατεβάζουν τὴν μουκία, μολὶς τὴν πιάσουν με τὸ χεῖρ. Κι αὐτοὺς ὡχεῖ καὶ νηστὴ τ' ἀγέλις τοῦ μὴ νηστεύειν! Μὰ τί κανεὶς πὸν ἀφῇ αὐτοὺς θὰ μένουν νηστεῖα τὸ δυὸ τὸν μορουνέλια, ἡ Φριδῆκα κ' ἡ Μπελίκη, πού τώρα δὲ ἀξιώσῃσαν νὰ τομπαῖνε κατὰ καὶ τὸ βραδύ.

—Φριδῆκα! Μπελίκη! φτάνει πιά! Ἀς κρύψωμε αὐτὸ τὸ κομμάτι γὰρ τὸ βράδυ.

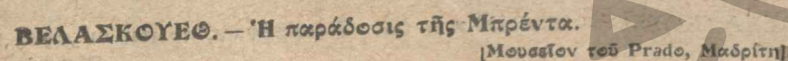
Ἡ Φριδῆκα κ' ἡ Μπελίκη ἀμέσως τραβῶντες τὰ μινὰ τους χερσάκια, τὰ κοκκαλάκια καὶ τὰ μανουράκια, καὶ κοιτάζοντες τὸν πατέρα με ἀπορία:

«Εἶν' ἀλήθεια, πὸν τοὺς περιορίζει τὴν μουκία...? Εἶν' ἔξοις, τὰ μορουνέλια, κατὰ πλάσματα φοβερὰ λιγαμμένα.

«Ἄ καίτοι τὰ!» λέγει ἡ μητέρα ἐξεορῆχοντες, «ἀλλ' ὅπου δὲν ἔχοντες σὲν κόσμον ἀπ' τοῦ φαί καὶ μόνο φαί...»

Θάθετε καὶ ὁ Χαίμης κατὰ νὰ πῇ, μὴ προτιμᾷ νὰ σπασθῇ. Αὐτοὺς δὲν μορθεῖ νὰ μὴσῃ, δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται! Τὴν αὐτοῦ, σὲ παρακαλῶ, ἔδω μέρα! Σὲν ὁ παραπαισίστος ἐνεκεν, σὰν τ' ἀρχιστοῦ τσούκλι, ἂν μορθεῖ νὰ λογαριάζεται αὐτοῦ...εἶνε πάντα ὁ τελεσθεδῶς, εἶνε πάντα σὰν κατὰ περισσοῦ ἐδὼ μέρα—καὶ σὲ μῆνα τῆς φαμίλιας καὶ τὸν ἐαυτοῦ του.

Γαί, μετὰ μὴν σὲ παρακαλῶ,

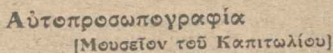
καίτοι Διοφύλος και ισχυροποιήσας τὸ πνεύματος τοῦ Βασιλέως, Αὐτὸς δὲσγει καὶ μάτα εἰς τὸ σῶμα τῆς, αὐτῆς αὐτοῦ. Τοῦ συνιναίει μάλιστα καὶ νὰ παραμυθίζεται εἰς πνεύματι! Ὁμῶς διὰ τοῦ μὲ χορηγῶ ἀνδοχὴ φωτὴ τῆς. Καὶ 3 τόνος τῆς φωνῆς ἔχον καμψίαν σθένος «μὲ κεντρικὴν φωνὴν τῆς Ἑλένης», Φλοῦργου. Ὁ κύσιος αὐτὸς τῆς ἐξοχιστοῦ καὶ συνὰ μὲ τὴν Ἑλένην. Ἡ γραφὴ τοῦ καὶ ἡ δοσφοραγία τοῦ πατρὸς τοῦ 18ου αἰῶνος κατὰ Ἰωσήφ Βασιλέως. Καὶ τῆς τῆς διὰ τῆς χειρὸς τῆς Ἑλένης διαρροισμένη ἀπὸ ἐκτὸς αὐτῆς, ὅταν γραφῇ διὰ λοκωκούς εἰς προδοτικὴ καὶ μεταμορφωτικὴ τοῦ προσδοκωφωσθέντος, οὗ τῆς ὁποῖαν δὲν λείπει, αὐτὴ ἡ ἀναδύσασθαι τοῦ δέματος τοῦ ἡμετέρου, ὅπως συνέβαινε τοῦ Βασιλέως, οὗτε ὁ μαρτυροῖται τὸν γενομένου. Ἡ σπῆς τὸν εἰς σφαῖρα, ἐπὶ ἀλλοῦ, αὐτὸν, ἐπερὶ γὰρ. Ὁ Φλοῦργου φρονεῖ διὰ αὐτὰ ἀποτελεσθὶ χαρακτηριστικὰ τοῦ τύπου τοῦ Βασιλέως, ὅπως ἡ ἀποσυνδεδεμένη φωνὴ τῆς Ἑλένης τοῦ σπῆρας καὶ τῶν πραγμάτων διὰ τῆς ἀντοβολῆς. Αἱ δύο αὐταὶ προσωπικότητες τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Διοφύλου δὲν εἶναι συνεκτικαί· ἐκστὴ ἐξ αὐτῶν ἀπερρεῖ εἰς μερὰ σπῆρα τὴν ἄλλην καὶ ἡ κοινὴ τὴν ἀπῆρα περιόρισις εἰς τὰ κοινὰ ἀντικείμενα τῆς Ἑλένης.

Ἀλλ' ὁ Διοφύλος δὲν τῆς ἡ μοναχικὴ δημιουργία τῆς ἁδὸς Ἑλένης· εἰς ἀνδοχμωσμένης καὶ ἄλλας προσωπικότητας. Ἐνεσθάρκος ἁδὸς τῆς Ἰρὴν πρηνίσαντος Simandari καὶ τῆς περὶ σπῆρος Μαγλὰν Ἀντοῦντῆς, αἱ ὁποῖα ἀπέλεσαν δύο ἀπὸ τὰς διαδοχὰς τῆς παδῆς. Καὶ αἱ δύο αὐταὶ προσωπικότητες ἐσθάρσαν ἀξιοσημειωτοὶ τῆς τελειότητος μὲ τῆς ὁποῖαν ἀναπαρριζήσαν. Ἐν τῷ

[Μουσείον τοῦ Prado] τὸ προσφέρω.

Ἡ ἀκμή τῆς Ἰσπανίας παρήχετο κατὰ τὸν ΙΖ' αἰώνα. Ἀναμνήσεις μόνον ἀπέμενον ἀπὸ τὴν κοσμοκρατορίαν τῇ καὶ ὀλίγα ἡμερομηνίαί μας ἐνθυμίζουν τὰς μεγαλειώδεις ἐκδηλώσεις τῶν κατακτήσεων ἐπὶ τῶν χωρῶν ὅπου δὲν ἔδωε ποτὶ ὁ ἥλιος, κατὰ τὸν μεγαλουργὸν χαρὰκτηρισμὸν Καρόλου τοῦ Ε'. Ἐν τούτοις εἶχε τὴν εὐτυχίαν ἡ Ἰσπανία νὰ γεννήσῃ κατόπιν δύο ἀνθρώπους, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλοφυΐα, ὑπερπηδῶσα τὰ σύνορα τῶν χωρῶν καὶ τὰ ὅρια τοῦ χρόνου, καθιστᾷ ἄσβεστον τὴν ἰσπανικὴν δόξαν καὶ ἀκοίμητον τὸν θαυμασμόν ὅλων τῶν γενεῶν διὰ τὴν Ἰσπανικὴν τέχνην. Τὰ ὀνόματα αὐτὰ εἶνε τοῦ Θερραν-τὲς τοῦ συγγραφέως τοῦ Σούλα ἢ Βελασκουεθ

Ὁ Βελάσκουεθ (εἶνε τὸ ἐπώνυμον τῆς μητρὸς του, τὸ πατρικὸν εἶνε τὸ Σύλβα) ἐγεννήθη εἰς τὴν Σεβίλλην κατὰ τὸ 1599 καὶ ἀπέθανεν, ἐνδοξος καὶ θαυμαζόμενος, γεμάτος ἀπὸ δόξαν καὶ τιμᾶς, εἰς τὴν αὐλὴν Φίλιππου IV, τοῦ μελαγχολικοῦ καὶ σκυθρωποῦ βασιλέως, τὸ ἔτος 1660.

Κατά τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἄλλος εὐνοούμενος τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης, ὁ Ρῶμπενς, ἐπισκέφθη τὴν Μαδρίτην, ὡς διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος τοῦ Βασιλέως τὸν εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ὁ Βελάσκουεθ ἔβλεπε σιγὰ τὸν μεγάλον ἑωράσαν καὶ τὰ ἔργα του.

Ἐπιστρέφει εἰς τὴν Μαδρίτην καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐκτελῇ προσωπογραφίας τῆς αὐλῆς, ἀλλὰ εὐρίσκει καὶ καιρὸν νὰ συνθέσῃ μεγάλους πίνακας ἱστορικῶν καὶ θεησκευτικῶν ὑποθέσεων. Τὸ ἀριστούργημά του εἶνε ἡ παράδοσις τῆς Μπρέντα (τῆς Φλαμανδικῆς πόλεως), διὰ τὴν ὁποίαν εἶνε ὑπερήφανον τὸ Μουσεῖον τοῦ Πράδο.

Ἐπὶ τὸν πίνακα αὐτὸν τίποτε δὲν εἶνε, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον, ἐπιλήψιμον· φῶς, κίνησις, χρῶμα, σχέδιον, οἰκονομία χώρου, καὶ πρὸ παντὸς μιὰ ζωὴ καὶ μιὰ δύναμις παλλομένη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν τοῦ καλλιτέχνου.

Ο Βελασκουέθ επισκέφθη και διὰ δευτέραν φοράν τὴν Ἰταλίαν κατὰ τὸ 1648, ὅτε ὁ Φίλιππος τοῦ ἀνέθεσε νὰ αγοράσῃ εἰκόνας καὶ ἄλλα ἔργα τέχνης διὰ τὸ Μουσεῖον του. Ἐπισκέφθη πολλὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας καὶ τότε ἐξετέλεσε τὴν ἀληθινήν του προσωπογραφίαν τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ Χ.

Τὴ ποιητὴ χάριτος εἶνε ἐκεῖνο τὸ μεῖδιωμα τὸ ἐλαφρὸν ποῦ φωτίζει σὰν ἀχτίδα ἑαρινοῦ ἡλίου τὸ κοιρασμένον ἀπὸ τὰς φροντίδας καὶ τὰς σκέψεις, πρόσσποντον τοῦ γέροντος Πάπα! Τὸ βλέμμα του, ὅξυ καὶ διαπεραστικόν, σχεδὸν ἀνακριτικόν, σὰς ἀναγκάζει νὰ κατεβάσετε τὰ μάτια σας. Τόση εἶνε ἡ ζωὴ καὶ ἡ ψυχὴ τῆς προσωπογραφίας αὐτῆς.

Ὡς ἐπιστροφὴ τοῦ εἰς τὴν Μαδρίτην ἐσημειώθη μὲν νέαν εὐνοίαν τοῦ Βασιλέως τοῦ.

Ἡ Βασίλισσα, σχεδὸν κοριτσάκι, δεκαεπτὰ ἐτῶν, εἶχεν ἀνάγκην διασκεδάσεως. Ὁ Βασιλεὺς εἶχε πάντα λόγον να μὴ θέλῃ να πλήττῃ μέσα εἰς τὰ σκοτεινὰ ἀνάκτορα. Πρέπει να γίνωνται ἑορταί, διασκεδάσεις, ἐκδρομαὶ εἰς τοὺς ῥοδωτο- μίστους κήπους καὶ ἐκλέγει τὸν Βελασκουεθ ἀρχηγὸν τοῦ πολιτικοῦ τοῦ οἴκου. Μὲ ὅλας τὰς ἀσχολίας τῆς αὐλικῆς του ὑπηρεσίας, ποὺ δὲν ἦσαν ὀλίγαι, ἐξωγαφίσσε πολλὰς προσωπικοτη- τίας τῶν πριγκιπισσῶν, καὶ τῶν αὐλικῶν καὶ

εὔρε καιρὸν νὰ συνθέσῃ καὶ πῖνακας ἱστορικοὺς καὶ θερησκευτικοὺς.
Τέλος ὁ Βελάσκου εἰς, ἐξηντηλέμενος ἀπὸ τὰς προσηγορίας τῆς
συναντήσεως Φιλίππου τοῦ IV μὲ τὸν Λουδοβίκου XIV, τὸν Βασιλέα
Ἥλιον, ἀπέθανε κατὰ τὸ ἔτος 1660 εἰς τὴν Μαδρίτην, ἀφήσας δύο
μόνον μαθητάς, τὸν γαμβρόν του Μάξω, τὸν σκλάβον του καὶ κατό-
μιον ἀπελευθέρων Παρένγια καὶ πλῆθος μιμητῶν, οἱ ὅποιοι ὁμοί-
ωδότες ἐπῆσαν τὸν διδάσκαλον.

οὐδέποτε ἐφύσταν τον οὐ
 "Ὁλη ἡ γοητεία του
 ἔργου του Βελάσκου
 εἶνε ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁ-
 ποῖον μετεχειρίσθη τὸ χρῶ-
 μα. Εἶνε δύσκολος ὁ κα-
 θορισμὸς τῆς ἐργασίας του
 καὶ τῆς τέχνης του.

καὶ τὴν ἑξῆς λέγει·
 "Ἄλλοτε ἐπιθέτει χρώ-
 ματα ἐπὶ χρωμάτων, ἄλ-
 λοτε ἀπλῶς θωπεύει με-
 τὸν χωστῆρα του. Πάν-
 τοτε ὁμως γεννᾷ μίαν συ-
 ναρπαστικὴν ἀρμονίαν χρω-
 ματισμῶν τὸσφ λεπτῶν,
 ἵαν θεσπεσίαν μουσικὴν,
 εἰς τὴν ὅποιαν ἡ ἀτμο-
 σφαῖρα εἶνε ὁ κυριώτερος
 παράγων. Οἱ τόνοι τῶν
 χρωμάτων του εἶνε ἑλα-
 φροὶ σὰν ἀκουαρέλλα,
 ἰδίως εἰς τὰς ἀργυροτέ-
 φρους ἀποχρώσεις τὸσφ
 καλὰ συναρμολογούμενας-
 μετὰ ῥόδινα καὶ φευγαλέα
 χρώματά του.

Ὁ χωριστὴρ τοῦ εἶνε
θαυμαστῆς εὐκολίας· τοῦ
ἀρκούν ὀλίγα ἰθυσταί,
ἐλαφρά σάν τὸ ἑαρινὸ
ἀεράκι διὰ τὰ ἀποδόξῃ τὴν
φυσιογενωμίαν τῶν ἔξανθον
πριγκιπισσῶν καὶ τῶν ἀνα-
λαμπῶν τῶν πολυτελῶν
ἐνόδημάτων καὶ τῶν πτυ-
χόσεων τῶν σὺλικῶν.

Πλέον τῶν ἑκατὸ προ-
σωπογραφιῶν τοῦ Βελά-
σκουεβ ἔμειναν διὰ τὸν
θανασμόν μας καὶ ὅλοι
γοί πίνακες τούτοις. Τὰ σχέ-
δια σχεδὸν ὅλα ἐχάθησαν,
καὶ ἀπὸ τὰς μεγάλας συν-
θέσεις του δὲν ἔχομεν πολ-
λὰς. Μερικὰ ἀπὸ τὰ φε-
ρόμενα ὡς ἔργα τοῦ Ἰ-
σπανοῦ ζωγράφου εἶνε ἀ-
πλῶς ἔργα μιμητῶν του
καὶ μάλιστα κακῶν. Ἐν-
τούτοις αὐτὰ τὰ ὀλίγα ἔρ-
γα του, τὰ αὐθεντικά, ἀρ-
κοῦν νὰ τὸν κατατάξουν
μεταξὺ τῶν πρώτων ζω-
γράφων τῆς παγκοσμίου
τέχνης καὶ τὸν πρώτον
καὶ τελειότερον τῆς Ἰσπα-
νικῆς.

Ἡ δικαία ἀναγνώρισις
τοῦ Θεοτοκοπούλου καὶ
ἡ ἔτι δικαιότερα ἔξαρσις
τοῦ Γκόγια, δὲν ἐθάμ-
βωσε τὸ παράπαν τὴν
ιδικὴν του λάμπιν.

